

Směrnice vedoucího Katedry psychologie PF JU

č. 1 /2026

Část A

Obecná ustanovení

Čl. 1

I. Tuto směrnici vydává vedoucí katedry psychologie (dále též jen „vedoucí katedry“) na základě čl. 25 opatření děkana č. 3/2026.

II. Tato směrnice zejména konkretizuje pravidla obsažená v opatření děkana týkající se státní závěrečné zkoušky (dále jen „SZZ“) nebo její části garantované katedrou pro bakalářský obor Psychologie.

Část B

Oborově zaměřená část SZZ

Čl. 2

Zkouška z předmětu SZZ

I. Zkouška z předmětu SZZ se může členit na dílčí součásti. Ty jsou však hodnoceny souhrnně známkou za zkoušku z předmětu SZZ.

II. Katedra garantuje tyto zkoušky z předmětu SZZ:

KPSY/7Q2 – Integrativní psychologie

KPSY/7Q3 – Metodologie

KPSY/7Q4 – Obecná psychologie

III. Při organizaci a průběhu SZZ se zohledňují potřeby studenta v souladu s příslušnými předpisy a schválenými úpravami podmínek studia a SZZ.

Čl. 3

Zkouška z předmětu SZZ – Integrativní psychologie (KPSY / 7Q2)

I. Do zkoušky ústí tyto povinné předměty:

Psychologie osobnosti I. (KPSY / 7PSO1), Psychologie osobnosti II (KPSY / 7PSO2), Sociální psychologie I (KPSY / 7SOP1), Sociální psychologie II (KPSY / 7SOP2), Vývojová psychologie I (KPSY / 7VP1), Vývojová psychologie II (KPSY / 7VP2), Základy psychopatologie (KPSY / 7PYPB).

II. Do zkoušky neústí žádné povinné volitelné předměty.

III. Zkouška má ústní formu. Čas určený na přípravu je 20 minut. O výsledku zkoušky rozhoduje komise na základě posouzení úrovně znalostí ve výše uvedených oblastech a schopností integrace a propojení znalostí z uvedených psychologických disciplín. Výkon je hodnocen jednou známkou, která je výsledkem hlasování členů komise. Žádný z členů komise se nesmí zdržet hlasování. Každý člen komise má jeden hlas. Žádný člen komise nemá silnější hlas ani dodatečný rozhodující hlas pro případ rovnosti hlasů.

IV. Tematické okruhy zkoušky jsou:

1. Vymezení předmětu psychologie osobnosti, vývojové a sociální psychologie. Místo těchto disciplín v systému psychologických věd, vzájemné průniky, rozdíly v úhlech pohledu, rozdíly v metodách výzkumu, nejzásadnější výzkumy v dějinách těchto disciplín.

2. Determinace osobnosti a jejího vývoje. Vlivy genetické versus vlivy prostředí. Zrání versus učení jako činitelé vývoje. Učení v různých etapách vývoje. Výchova (výchové styly a jejich vliv na vývoj dítěte). Determinace osobnosti vlivem sociokulturního prostředí, interkulturní psychologie.
3. Struktura osobnosti. Rysové a faktorové teorie osobnosti (Allport, Cattell, Eysenck, McCrae a Costa). Interakce osobnostních rysů s prostředím v průběhu života. Predikce chování člověka z charakteristik rysů a situace (Bandura, Rotter, Mischel).
4. Nevědomé vlivy v životě člověka (Freudova a Jungova teorie osobnosti), obranné mechanismy ega. Agrese v dětství a dospívání. Agrese z pohledu sociální psychologie. Bandurova teorie agresivního chování.
5. Tělo a psychika. Tělesný vývoj, tělesné změny a jejich dopad na psychický a sociální vývoj, fyzické zrání a sexuální problematika, rozdíly ve vývoji mezi pohlavími, vývoj genderu. Freudova teorie vývoje libida.
6. Emoce. Temperament jako dispozice pro průběh emočních procesů, teorie temperamentu (klasické – antické, fyziologické – Eysenck, Gray, Cloninger, na dětské populaci – Thomas a Chessová, Kagan). Emoční rysy osobnosti, emoční inteligence, emoční a sociální kompetence. Emoční vývoj.
7. Kognice. Kognitivní dispozice, inteligence. Kognitivní vývoj (včetně vývoje percepce), Piagetova teorie vývoje myšlení. Sociální percepce a kognice (schémata, kategorie, stereotypy), utváření dojmu a zkreslující efekty. Atribuce. Heuristiky. Kellyho teorie konstruktů.
8. Komunikace (vývoj řeči a komunikace, typy, prostředky a aktéři komunikace v jednotlivých formách sociálních skupin, komunikační styly a vůdcovství). Kooperace, konflikt.
9. Sociální vývoj a socializace: raný proces socializace, attachment a jeho druhy. Vliv attachmentu na blízké vztahy v dospívání a dospělosti. Teorie osobnosti Adlera, Horneyové a Sullivana. Eriksonova teorie vývoje.
10. Blízké vztahy. Přátelské a partnerské vztahy z pohledu sociální psychologie (afiliace, atraktivita, láska). Manželství a rodinné vztahy z pohledu vývojové psychologie (motivace k rodičovství, vstup dítěte do rodiny, specifika vztahu k matce a otci, separace od rodiny, sourozenecké konstelace).
11. Malé skupiny. Sociální skupiny a sociální vlivy (facilitace a inhibice, poslušnost, vyhovění a konformita, skupinová polarizace). Konformita a identita v období adolescence. Vliv vrstevníků, vrstevnické skupiny v různých etapách života.
12. Prosociální chování (altruismus, sociální směna, empatie). Prosociální chování v různých etapách života. Sociální normy. Charakter, struktura vlastností charakteru, hodnoty. Vývoj morálního usuzování (Kohlberg, Gilliganová)
13. Jáství. Jednotlivé složky sebepojetí. Zdroje sebepojetí a vývoje vztahu k sobě. Rogersova teorie jáství. Koncepty patřící do vztahu k sobě (naučená bezmocnost, locus of control, self-efficacy). Jáství z pohledu sociální psychologie (identita, sociální role).
14. Motivační struktura osobnosti. Teorie Murrayho a McClellanda. Implicitní motivy a explicitní cíle. Intrinsická versus extrinsická motivace. Vztah motivační struktury a psychického zdraví, možnosti změny motivační struktury. Postoje z hlediska sociální psychologie (jejich měření, složky postojů, předsudky a stereotypy).
15. Humanistická psychologie; základní existenciální a spirituální otázky; svoboda, smysl života, osamělost, smrt (a proměny pohledu na ně v průběhu života).

V. Student si vylosuje jeden okruh.

VI. Čas trvání zkoušky je 20 minut, s ohledem na potřeby studenta. Zkouška je rozpravou nad vylosovaným tématem. Komise v průběhu zkoušky pokládá studentovi doplňující otázky.

Čl. 4

Zkouška z předmětu SZZ – Metodologie (KPSY/7Q3)

I. Do zkoušky ústí tyto povinné předměty:

Metodologie pro psychology I (KPSY / 7MTP1), Metodologie pro psychology II (KPSY / 7MTP2), Statistika pro psychology I (KMA / 7STP1), Statistika pro psychology II (KMA / 7STP2), Základy psychometrie (KPSY / 7ZPSM)

II. Zkouška má ústní formu. Čas určený na přípravu je 20 minut. O výsledku zkoušky rozhoduje komise na základě posouzení úrovně znalostí ve výše uvedených oblastech. U každé otázky je předpokládána základní orientace v tématu, schopnost vysvětlit ho a uvažovat nad ním i z teoretického i z praktického hlediska. Výkon je hodnocen jednou známkou, která je výsledkem hlasování členů komise. Žádný z členů komise se nesmí zdržet hlasování. Každý člen komise má jeden hlas. Žádný člen komise nemá silnější hlas ani dodatečný rozhodující hlas pro případ rovnosti hlasů.

III. Tematické okruhy zkoušky jsou:

1. Psychologie jako věda (co je to věda, paradigma dle Kuhna, způsoby poznávání a fixování přesvědčení dle Peirce, vlastnosti metody vědy, cíle poznávání v psychologii, budování a hodnocení vědecké teorie, teorie pravdy, indukce, dedukce, metodologické problémy v psychologii, idiografické a nomotetické aspekty psychologie).
2. Charakteristiky kvantitativního a kvalitativního výzkumu (porovnání předností a omezení, možnosti metodologicky smíšených výzkumů).
3. Problém – cíl a účel – výzkumná otázka a hypotéza ve výzkumu (význam těchto prvků výzkumu, způsoby formulace, co je to hypotéza, nulová hypotéza, vlastnosti dobré hypotézy, proměnné a operacionální definice, dobrá výzkumná otázka v kvalitativním výzkumu, příklady výzkumné otázky a hypotézy).
4. Typy výzkumných designů – kvantitativní přístupy (které proměnné lze v designu sledovat, jejich vhodnost dle typu proměnných, typy projektů a jejich charakteristika, přednosti a nedostatky, příklad využití jednotlivých designů).
5. Typy výzkumných designů – kvalitativní přístupy (charakteristika a způsoby využití jednotlivých typů výzkumů, příklad využití jednotlivých designů).
6. Experiment (experimentální podmínky, validita experimentu, vnější proměnné, metody jejich kontroly, mezisubjektové, vnitrosubjektové a multivariační plány, příklad využití experimentu).
7. Výběr vzorku v kvantitativním a kvalitativním přístupu (princip reprezentativity, princip teoretické saturace, způsoby výběru u daných přístupů, jejich přednosti a omezení).
8. Metody sběru dat v kvantitativním přístupu (vstup do terénu, kontakt s respondentem, rozhovor, dotazník, používání škál, pozorování, analýza stop a výsledků činnosti, sémantický diferenciál, Q-třídění, psychologické testy a jejich vlastnosti, metaanalýza).
9. Metody sběru dat v kvalitativním přístupu (vstup do terénu, kontakt s respondentem, rozhovor, pozorování, ohniskové skupiny, analýza stop a výsledků činnosti, výzkumníkův deník, terénní poznámky).
10. Zpracování dat v kvantitativním přístupu (druhy proměnných a úrovně měření dle Stevense, příprava a uspořádání dat, kontingenční tabulka, korelační matice, statistická významnost, testování hypotéz, postupy popisné, explanatorní a konfirmatorní statistiky ve vztahu k druhům proměnných v datech, parametrické a neparametrické statistické metody, problematika interpretace dat).
11. Zpracování dat v kvalitativním přístupu (příprava a uspořádání dat, způsoby kódování, analytická indukce, konstantní komparace, analytické uzávorkování, konkrétní pokročilé metody

jako např. vyložení karet, kontrastování, tematické kódování, specifika zpracování dat dle zakotvené teorie, narativní analýza a další, problematika interpretace dat).

12. Kritéria kvality výzkumu (validita a reliabilita – jejich vymezení, odhad, vztah ke kvalitě výzkumu, problematika reprezentativity vzorku a zobecňování výsledků, kritéria kvalitativního výzkumu – důvěryhodnost, přenositelnost, spolehlivost, triangulace).

13. Etické zásady ve výzkumu (důvěrnost, informovaný souhlas, znalost etických témat ve výzkumu dle etického kodexu, např. dle APA, citování a publikování odborných textů, příklady etických momentů ve výzkumu a jejich ošetření).

14. Teorie měření (klasická teorie měření a moderní teorie měření, hrubé a odvozené skóry, druhy rozložení dat, normy a jejich význam, standardizace testu, zdroje variability v měření).

15. Test jako nástroj měření (validita a reliabilita metod – základní definice, typy a způsoby jejich odhadu, problematika škál a škálování, konstrukce testu).

IV. Student si vylosuje jeden okruh.

V. Čas trvání zkoušky je 20 minut. Zkouška je rozpravou nad vylosovaným tématem. Komise v průběhu zkoušky pokládá studentovi doplňující otázky.

Čl. 5

Zkouška z předmětu SZZ – Obecná psychologie (KPSY / 7Q4)

I. Do zkoušky ústí tyto povinné předměty:

Dějiny psychologie (KPSY / 7DPSY), Základy psychofyziologie člověka (KBI / 7ZPFC), Obecná a kognitivní psychologie I (KPSY / 7OKP1), Obecná a kognitivní psychologie II. (KPSY / 7OKP2), Základy neuropsychologie (KPSY / 7NRPB)

II. Zkouška má ústní formu. Čas určený na přípravu je 20 minut. O výsledku zkoušky rozhoduje komise na základě posouzení úrovně znalostí dané problematiky, schopnosti uvažovat o jednotlivých oblastech obecné psychologie v kontextu oboru a schopnosti znalosti prakticky aplikovat. Výkon je hodnocen jednou známkou, která je výsledkem hlasování členů komise. Žádný z členů komise se nesmí zdržet hlasování. Každý člen komise má jeden hlas. Žádný člen komise nemá silnější hlas ani dodatečný rozhodující hlas pro případ rovnosti hlasů.

III. Tematické okruhy zkoušky jsou:

1. Předmět psychologie a jeho historické proměny – přehled hlavních psychologických směrů. Modely psychiky. Mentální reprezentace, psychofyzický problém. Metodologické a etické problémy současné psychologie.

2. Základní pojmy obecné psychologie – základní psychologické kategorie (psychika, mysl, vědomí, prožívání, chování) a základní psychické jevy (psychické procesy, stavy, obsahy, dispozice). Dělení psychických procesů. Mentální reprezentace a utváření psychických obsahů.

3. Determinace lidské psychiky. Psychofyzický problém. Biologické a sociokulturní vlivy na utváření psychických dispozic a dějů (dědičnost a možnosti zjišťování míry dědičnosti psychických dispozic, procesy zrání a učení, vlivy sociálního prostředí, kultury). Vztah aktuálních fyziologických stavů CNS a psychických funkcí, stavů.

4. Vědomí a nevědomí. Vývoj psychologického zkoumání vědomí, vymezení základních pojmů. Funkce vědomí. Změněné stavy vědomí. Filosofické, kognitivní a neurologické přístupy k vymezení vědomí. Nevědomí a jeho různá pojetí. Pozornost. Problematika svobodné vůle.

5. Senzorické a percepční procesy. Funkce percepčních procesů (lokalizace, rozpoznávání). Individuální rozdíly v percepčních procesech. Vliv implicitních a předpozornostních procesů (priming, podprahová percepce). Teorie percepce (gestaltistické principy, Gibsonovo pojetí

přímé percepce, Posnerova teorie prototypů, neurologické výzkumy Hubela a Wiesel, teorie top-down).

6. Představy a mentální reprezentace. Vjemy a představy. Druhy představ, neurologické vysvětlení. Procesy asociace představ. Mentální reprezentace poznatků – obrazy a výroky, teorie dvojího kódování, mentální modely. Mentální manipulace s představami. Pojmy, kategorie, sémantické sítě; konekcionistický model. Imaginace.

7. Psychologie učení. Druhy a funkce jednotlivých druhů učení. Geneticky podmíněné procesy učení (habituace, imprinting, explorační chování). Klasické podmiňování a jeho role v lidském životě. Operantní podmiňování – proces (zpevnění, generalizace a diskriminace, extinkce a spontánní obnovení), dynamika – schémata zpevňování. Komplexní učení – role mentálních reprezentací (učení vzhledem, Tolmanovo S-O-R, sociální učení). Implicitní a explicitní učení.

8. Paměť a její funkce v životě člověka. Modely paměti (Atkinson a Shiffrin – tradiční model, Craik a Lockhart – úroveň zpracování informace, Engle, Baddeley – pracovní paměť, Tulving, Squire – paměťové systémy, McClelland a Rumelhart – konekcionistický model). Paměťové procesy – kódování, vybavování. Zkreslení a zapomínání. Neuropsychologie paměti.

9. Myšlení. Psychologické přístupy ke zkoumání myšlení; druhy myšlení. Myšlenkové operace. Propozicionální myšlení – druhy pojmů a operace s nimi, deduktivní a induktivní usuzování. Rozhodování – algoritmické a heuristické postupy, posuzování alternativ – teorie rozhodování. Myšlení jako řešení problémů.

10. Jazyk a myšlení. Vlastnosti jazyka, osvojování si jazyka. Myšlení a řeč – Piaget, Vygotský, Bruner, Sapir-Whorfova hypotéza. Jazyk v sociálních souvislostech – řečové akty, komunikace.

11. Emoce. Vymezení a funkce emocí, základní složky emočních jevů. Základní teorie (fyziologické, kognitivní, evoluční, dvoufaktorová teorie). Dimenze a druhy emocí, jejich vývoj. Emoční inteligence, její význam a složky. Regulace emocí a vliv na kognitivní funkce.

12. Motivace. Funkce a vymezení motivace, motiv, potřeba, incentiva. Sebezáchovné a stimulační motivy. Psychosociální motivy – vymezení, možnosti diagnostiky. Teorie motivace (Murray, Maslow, McClelland a McAdams, Weiner, Heckhausen, Deci a Ryan). Implicitní a explicitní motivy. Předmětná stránka motivace – cíle. Motivace a vůle.

13. Integrativní pohled na psychické procesy – schopnosti a inteligence, temperament, charakter (vymezení, struktura a rozdělení, složky; hlavní teoretická pojetí).

IV. Student si vylosuje jeden okruh.

V. Čas trvání zkoušky je 20 minut. Zkouška je rozpravou nad vylosovaným tématem. Komise v průběhu zkoušky pokládá studentovi doplňující otázky.

Část C

Kvalifikační práce

Čl. 6

Obsahové a formální požadavky

I. Minimální a maximální rozsah bakalářské práce je stanoven individuálně v zadání kvalifikační práce. Formální požadavky na úpravu práce stanovuje čl. 19 opatření děkana.

II. Požadavky na úpravu citací a způsob uvedení bibliografických údajů stanovuje norma APA Style v revizi aktuální k datu odevzdání práce. Zdroj: apastyle.apa.org.

III. Provedení práce vychází z kritérií uvedených v Manuálu pro psaní kvalifikačních prací na Katedře psychologie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, publikovaném v roce 2021 nebo v novější revizi (zdroj: Dostál, D., & Dominik, T. (2021). Manuál pro psaní kvalifikačních prací na Katedře psychologie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Univerzita Palackého v Olomouci.).

Formální kritéria upravuje norma APA v aktuální revizi a doplňují materiály, které jsou studentům přístupné na katederním úložišti. Uvedená kritéria se vztahují k oblastem, které nejsou dále upraveny v opatření děkana, v této směrnici nebo v zadání práce.

IV. Využívání nástrojů AI při tvorbě kvalifikační práce se řídí opatřením rektora R 640.

V. Celkový počet referencí využitých v práci by měl být vyšší než 30 zdrojů, z toho alespoň 15 referencí by měla tvořit anglicky psaná literatura a alespoň 10 referencí časopisecké empirické studie.

VI. Pokud práce zahrnuje výzkum s lidskými účastníky, je v příloze práce uvedeno plné znění textu informovaného souhlasu tak, jak byl účastníkům předložen.

VII. S ohledem na charakter práce může vedoucí katedry schválit individuální výjimku, která požadavky uvedené v této směrnici v odůvodněných případech upravuje. Žádost o tuto výjimku student předkládá se zdůvodněním, písemně a současně se Zadáním kvalifikační práce.

VIII. Odborné posouzení kvalifikační práce sestává z hodnocení jednotlivých hledisek, resp. dílčích aspektů práce, na bodové škále (pokrývající naplnění – nenaplnění daného parametru).

Hlediska hodnocení pokrývají zejména:

1. Obsahovou úroveň práce (zejm. formulaci cílů, strukturování a provázanost textu, teoretický rámec práce),
2. zpracování empirické části nebo analytické části u přehledových studií (zejm. zvolené metodologické řešení, jeho dokumentaci a kvalitu provedení, úroveň diskuse),
3. práci se zdroji (zejm. relevanci a aktuálnost zdrojů, práci s normou),
4. jazykovou úroveň práce a formální úroveň práce (zejm. rozsah, členění a náležitosti práce).

Součástí hodnocení může být slovní komentář, který hodnocení zpřesňuje či doplňuje.

Čl. 7

Obhajoba bakalářské práce

I. Obhajoba bakalářské práce trvá 20 minut. Při organizaci a průběhu obhajoby se zohledňují potřeby studenta v souladu s příslušnými předpisy a schválenými úpravami podmínek studia a obhajob. Průběh obhajoby:

1. Student komisi stručně představí cíl práce, strukturu práce, výsledky a přínos práce, a to prostřednictvím připravené prezentace obsahující vizualizaci klíčových informací. Délka prezentace by měla být 10 minut.
2. Komise se seznámí s posudky práce.
3. Student reaguje na připomínky a otázky uvedené v posudku.
4. Následuje diskuse k práci, členové SZZ komise mohou studentovi pokládat doplňující dotazy.

II. Hodnocení práce zahrnuje hodnocení obsažené v posudcích i hodnocení obhajoby před komisí SZZ. Výkon je hodnocen jednou známkou, která je výsledkem hlasování členů komise. Žádný z členů komise se nesmí zdržet hlasování, hlasy všech členů komise mají při hlasování stejnou váhu.

Čl. 8

Žádosti studentů týkající se SZZ či kvalifikačních prací

I. Žádosti studentů zpracovává asistent/ka vedoucí/ho katedry, o ne/vyhovění rozhoduje vedoucí katedry.

Část D

Závěrečná ustanovení

Čl. 9

Závaznost, aplikovatelnost a výklad směrnice

I. Pravidla obsažená v této směrnici jsou závazná pro všechny, jichž se týkají, a to i pro vedoucího katedry. Změna v osobě vedoucího nemá na pravidla uvedená v této směrnici vliv.

II. Změny v pravidlech lze činit jen vydáním nové směrnice.

III. Vyjde-li najevo rozpor směrnice vedoucího katedry s některým opatřením děkana, proděkana, rektora, prorektora, vnitřním předpisem JU nebo PF nebo se zákonem, použije se přednostně ustanovení, které není obsaženo ve směrnici vedoucího katedry.

IV. Výkladem směrnice je pověřen proděkan pro studium. Je-li to vhodné či nezbytné, vyžádá si před provedením výkladu stanovisko vedoucího katedry.

Čl. 10

Účinnost

Tato směrnice nabývá účinnosti 21. 9. 2026.

V Českých Budějovicích 18. 9. 2026

Mgr. Zdeňka Bajgarová, Ph.D. , v.r.

vedoucí Katedry psychologie PF JU